

Global Kriz ve Türkiye Ekonomisi

Murat er

30 Nisan 2009

All information copyright of GlobalSource and/or Murat Ucer . All rights reserved. No reproduction by any form or by any means without the express consent of GlobalSource and Murat Ucer.

*Global*SOURCE

Sunum Özeti

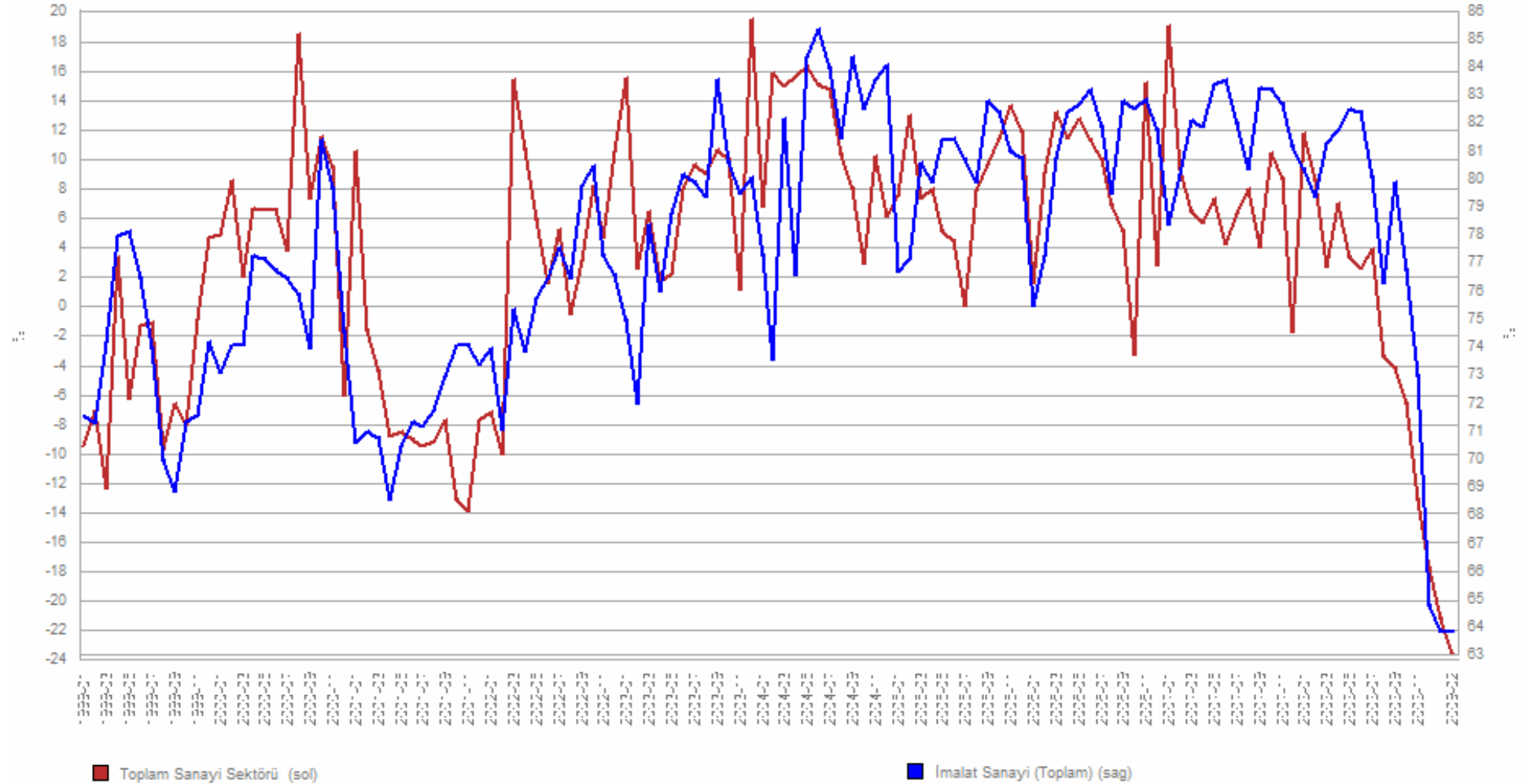
- Krize nasıl bir noktada yakalandık?
- Şu ana kadar krizin etkileri ne oldu?
- Krize nasıl bir tepki verdik?
- Nasıl bir tepki vermeliydik?
- Bundan sonra ne olacak?

Başlangıç Noktamız

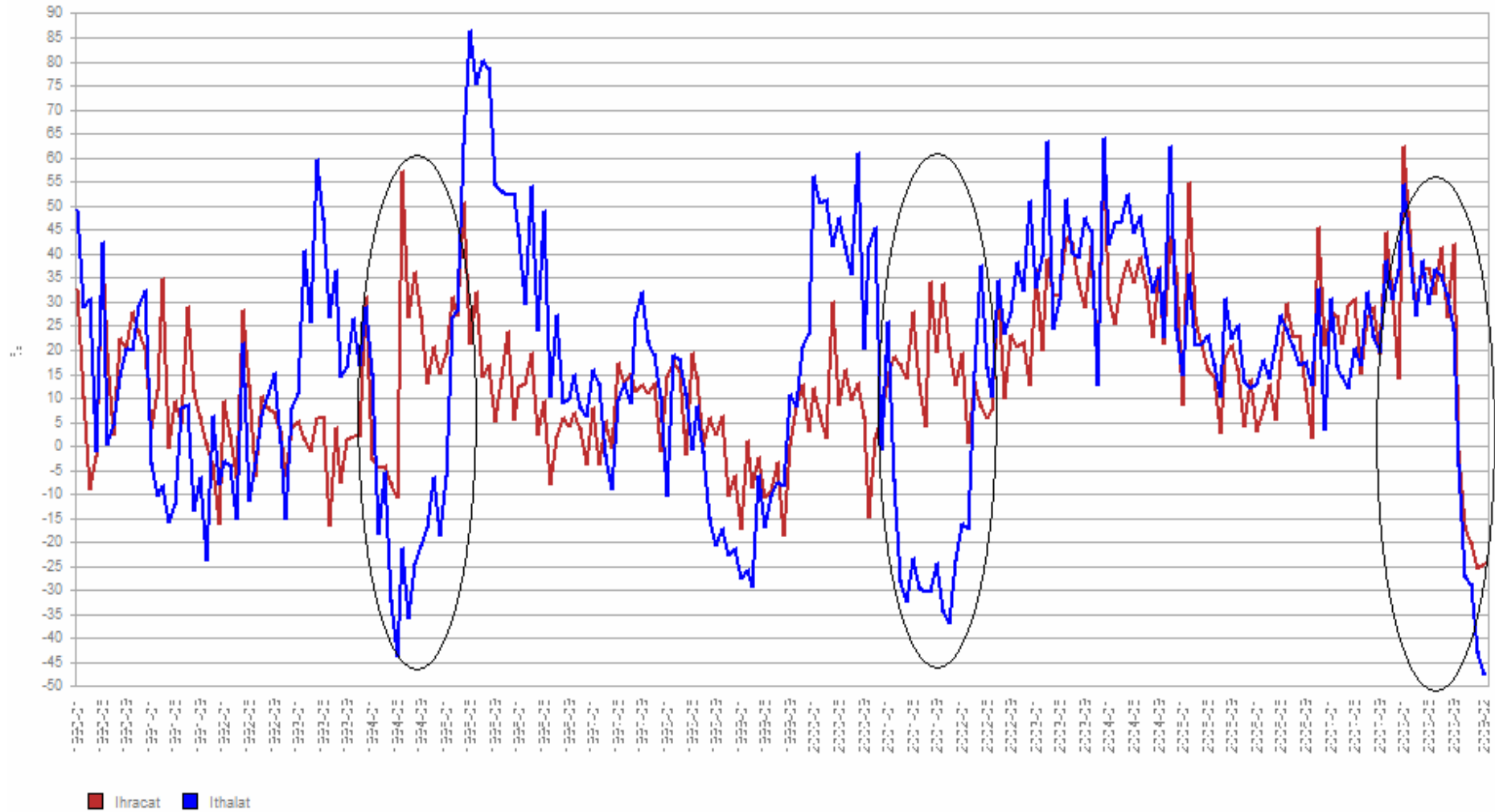
- Globaliz, yangının ortasındayız: Türkiye hem ticari hem finansal açıdan dünya ekonomisine entegre, açık bir ekonomi
- Ama cepler nispeten dolu (idi): 2003-2006 dönemindeki yüksek büyüme oranları kişi başına geliri ciddi oranda arttırdı...
- ...ancak daha kriz öncesinden büyüme momentum kaybetmeye, mali taraf bozulmaya başlamıştı
- Borçluluğu/Leverage'i düşük, 2001'den ders almış bir bankacılık sektörümüz var...
- ...ama oldukça da borçlu ve yüksek açık pozisyon taşıyan bir şirketler kesimimiz

Etkilendik mi?
Resimler konuşsun...

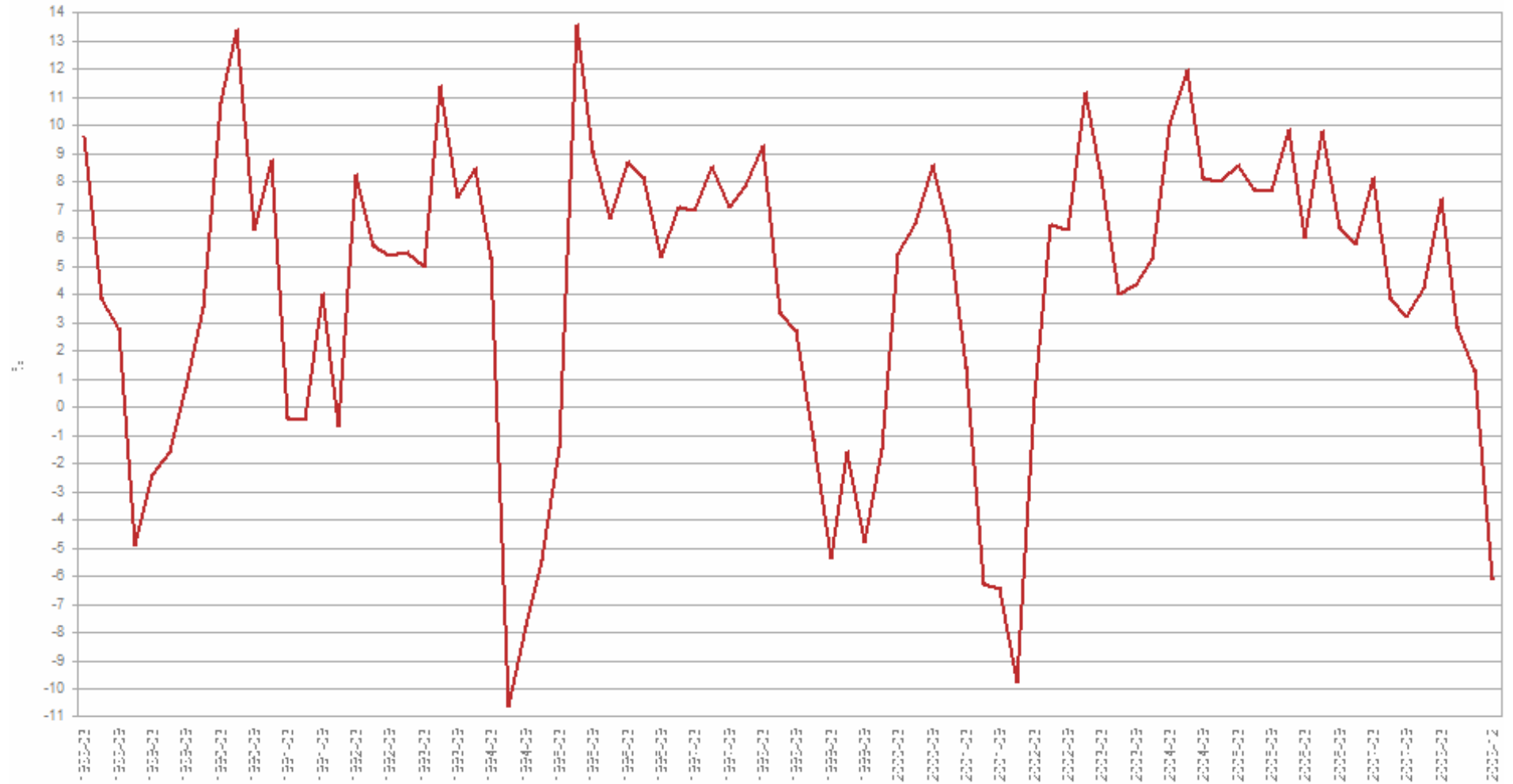
Toplam Sanayi Üretimi ve İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı

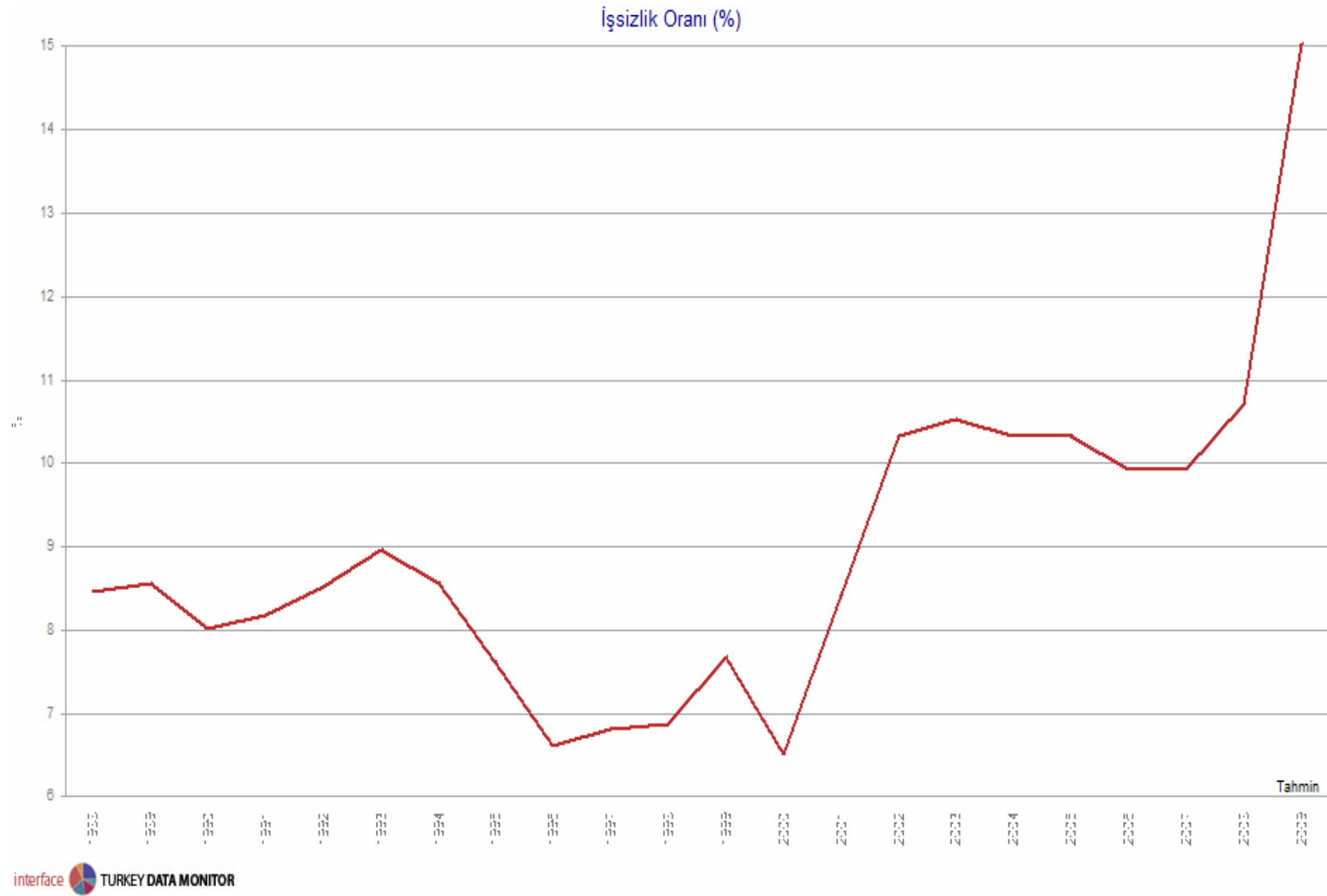

İthalat ve İhracat Yıllık Artışlar (%)

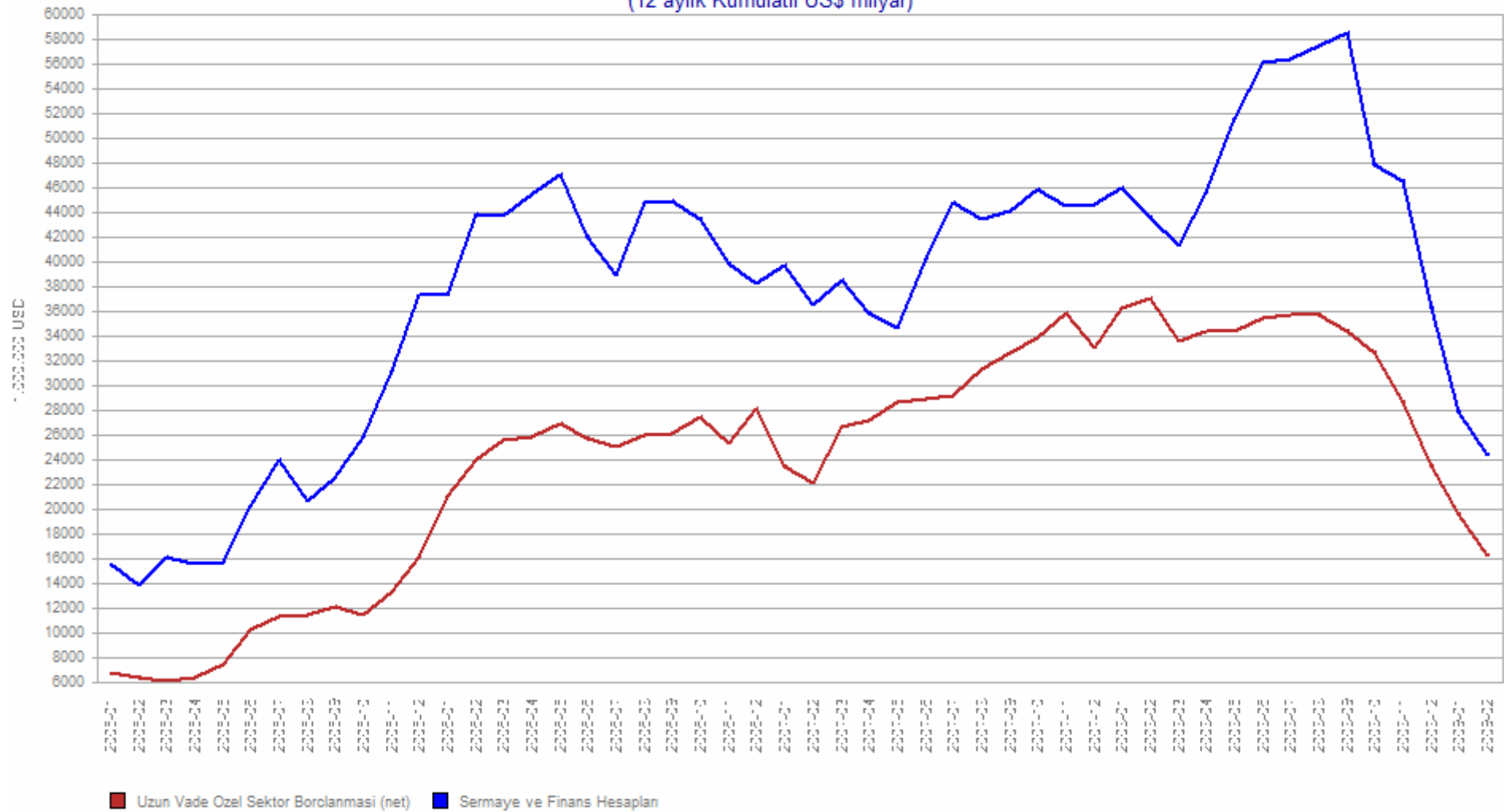

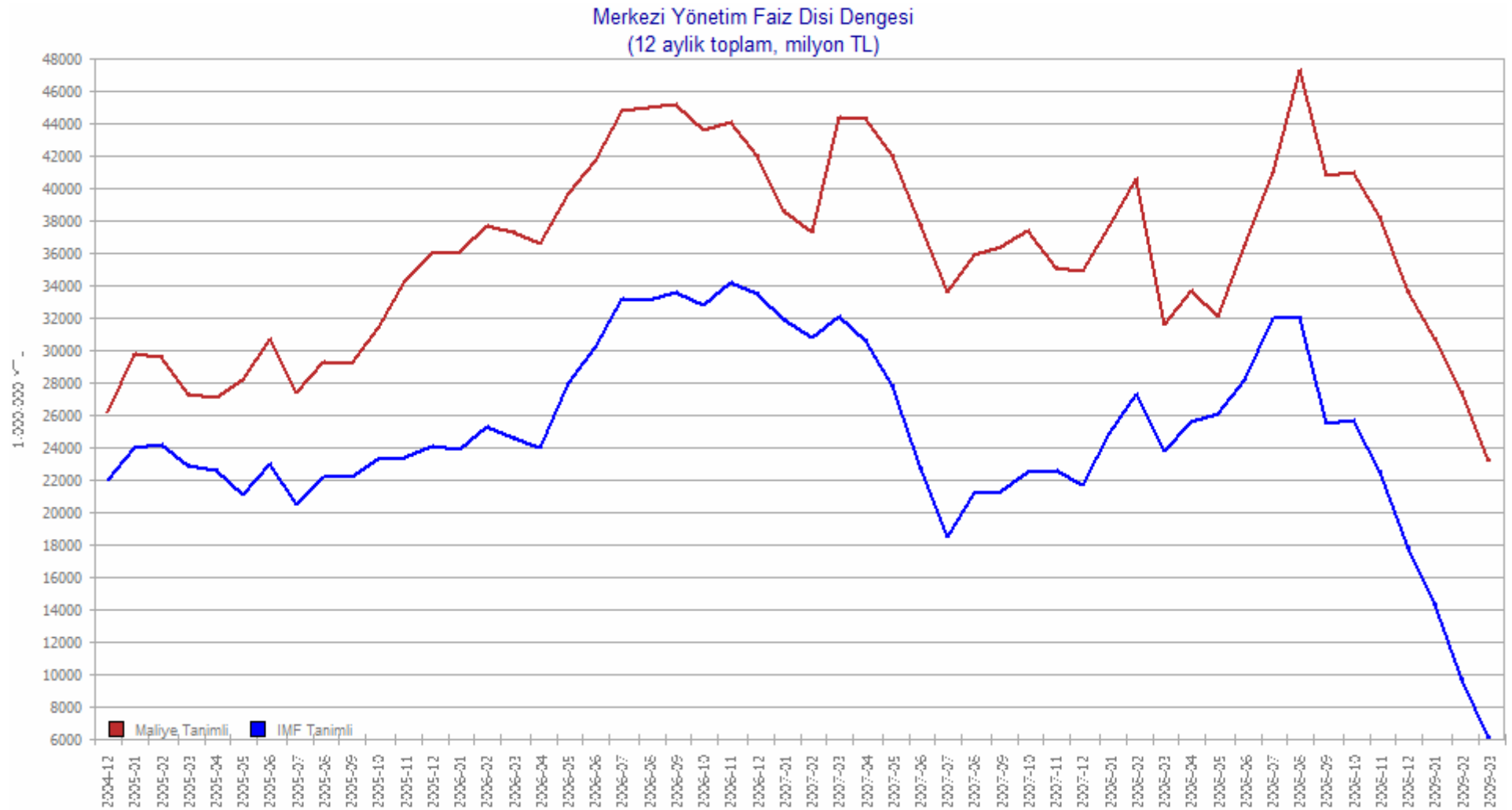
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (%)

Ödemeler Dengesi Sermaye Akimlari
(12 aylık Kumulatif US\$ milyar)

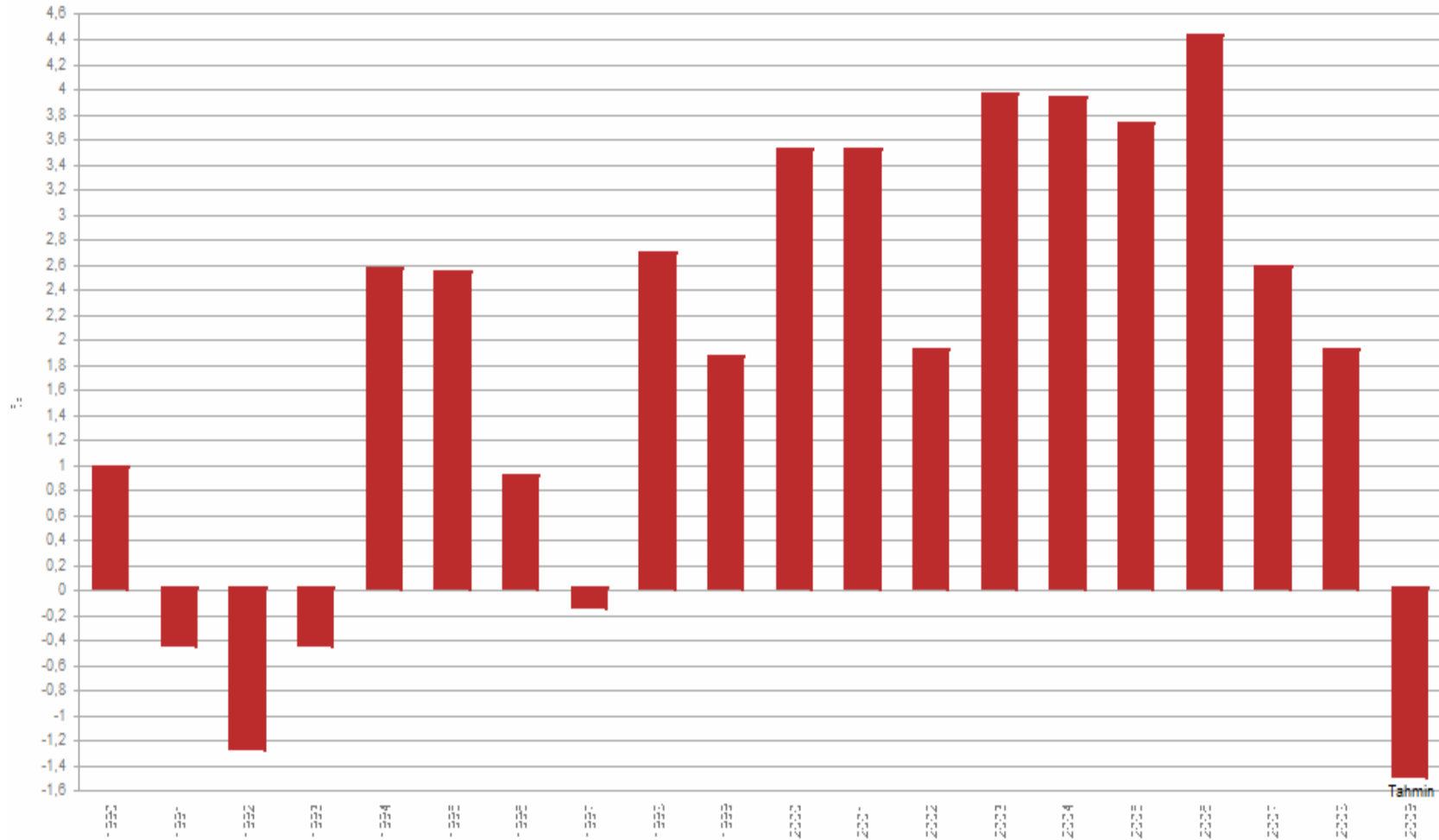
Tepkimiz?

- Anger ✓
- Denial ✓
- **Bargaining**
- Depression
- Acceptance

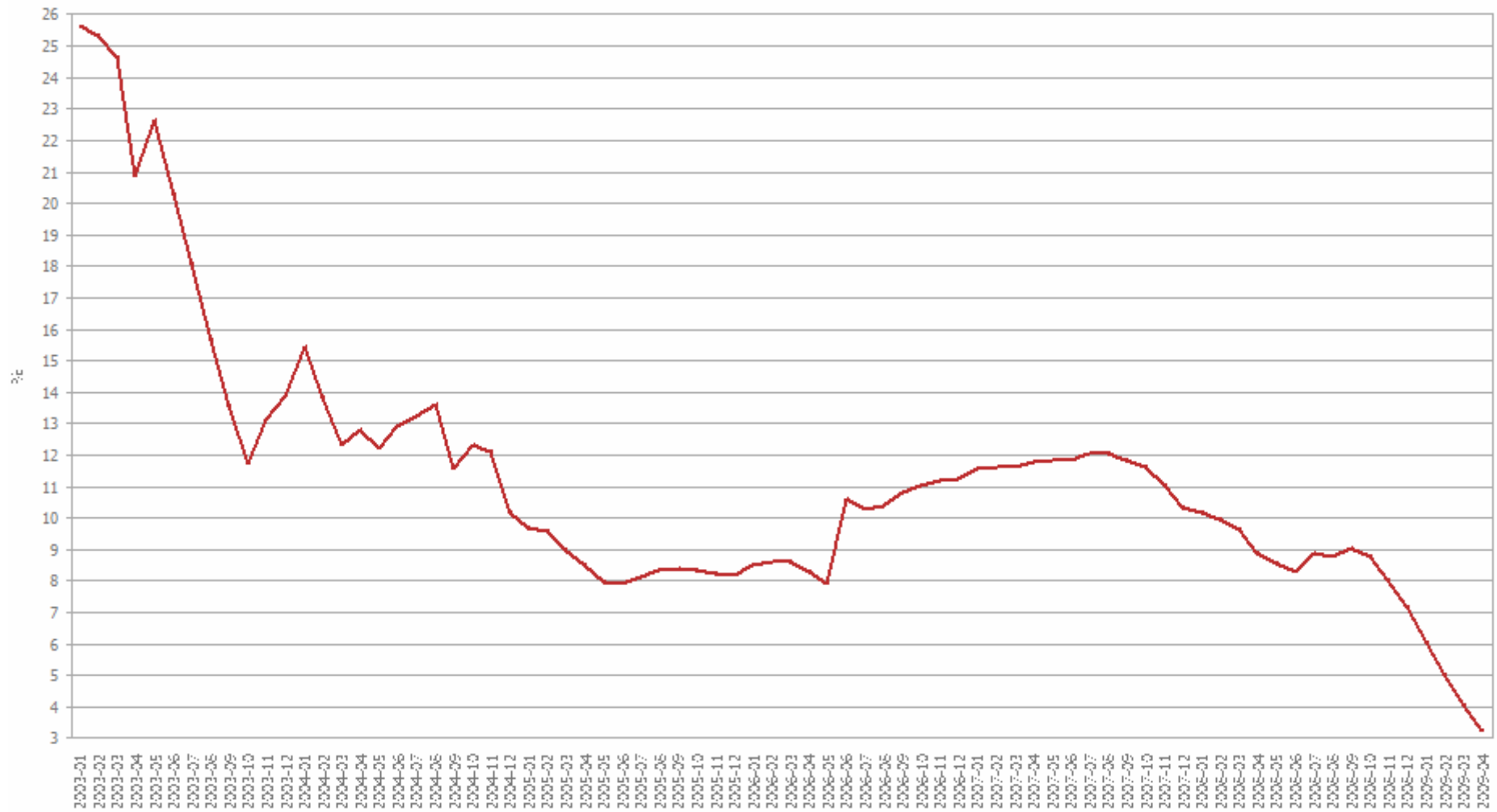
Psikiyatrist Elisabeth Kübler-Ross'a göre "Acının Beş Aşaması" (Five Stages of Grief) *On Death and Dying* (1969) adlı kitabından

Politika tepkimiz aslında oldukça sert oldu, bir takım riskleri almaktan kaçınmadık...

Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi (IMF Tanımlı; % GSYİH)

Reel Politika Faizi (%)

Kutu 3. 1: Krize Karşı Alınan Mali Önlemler Ve Maliyeti				
	Tahmini Mali Yük (Milyon TL)			
	2008	2009	2010	2008-10
	-430	8.043	6.409	14.022
GELİR ÖNLEMLERİ				
Bireysel Vergiler	-500			-500
	70	80	90	240
İşletmeler Üzerindeki Vergiler		451	982	1.433
		1.100		1.100
		3.358	3.959	7.317
Mal ve Hizmetler Üzerindeki Tüketim Vergileri			110	210
			600	600
			80	80
			500	500
			200	200
			200	200
			75	75
			150	150
İstihdam ve Sosyal Güvenlik Ödemelerine Katkılar		208	176	384
		66	84	150
		100		100
Diğer Gelir Tedbirleri		400	902	1.302
		275		275
			106	206
	7.620	11.085	8.871	27.576
HARCAMA ÖNLEMLERİ				
Kamu Tüketim ve Yatırımları	2.800			2.800
	2.300	3.111	3.300	8.711
	900	2.519	2.690	6.109
Hanehalkına transfer	40	172	113	325
		646		646
İşletmelere transfer		1.300	229	1.529
		150		150
		375		375
		123	219	342
Diğer kamuya transferler	1.080	2.189	2.320	5.589
Diğer harcamalar	500	500		1.000
	1.455	11.318	0	12.773
BÜTÇE ÜZERİNDE DOĞRUDAN VEYA HEMEN ETKİSİ OLMAYAN MALİ ÖNLEMLER				
Finansal Kuruluşlar İçin Garanti ve Sigorta Programları		1.700		1.700
		5.100		5.100
İşletmelere krediler	350	383		733
	1.105	1.700		2.805
		1.500		1.500
		935		935
Genel Toplam	8.645	30.446	15.280	54.371
Bütçeye Etki	7.190	19.128	15.280	41.598
Bütçe Dışı Etki	1.455	11.318	0	12.773
GSYH İçindeki Pay	0,89	2,90	1,33	5,13

KEP 2008, s.37:
2008-10'u kapsayan
TL54 milyarlık
"önlem" alındı...

Bunun dışında vergi ve servet aflarının devamından bahsediliyor, 6. (istihdam ağırlıklı) önlem paketi yolda vs.

**Ama kimseye yaranamadık. Büyüme negatif (ve en kötü rakamları daha henüz görmedik), eleştiriler herkesimden devam ediyor, vs.
Neden böyle? Ve nasıl bir tepki vermeliydik?**

Nasıl Bir Tepki Vermeliydik?

Herşeyden önce hatırlayalım...

Serenity Prayer (Sükunet Duası?)

God grant me the serenity to accept the things I cannot change; courage to change the things I can; and wisdom to know the difference.

Protestan teolog Reinhold Niebuhr'a atfedilen bir deyiş (ama tam kimin söylediği bilinmiyor [bkz. [Serenity Prayer Stirs Up Doubt: Who Wrote It?](#) 11 Temmuz 2008, NYT])

Nerde sükunet, nerde cesaret lazım?

- Neyi değiştiremeyeceğim?
 - Ne yaparsak yapalım daralma ve sonrasında çok zayıf büyüme kaçınılmaz. Son 5 yıl geri gelmeyecek, uzun süreli bir düşük büyüme ortamı en olası senaryo. Bunu baştan kabullenmek ve doğru lisanı kullanmak karmaşayı ciddi boyutta azaltırdı...
- Neyi cesaretle değiştirmeye çalışmalıyım?
 - Algılamayı. Aslında çok şey yapmaya çalışıyoruz, ama tutarlı bir yaklaşım olduğu izlenimi veremedik. Bir yandan IMF ile mali disiplin üstüne bir program konuşuyoruz, bir yandan mali tarafın ucu kaçtığı kesin gibi. Kafalar karışıyor...
 - Mali ve para politikasında yolumuzu şaşdırmamak, dış finansman tarafında ki soruları gidermek ve problemin anasının bu olduğunun iyi bir pazarlamasını yapmak en önemli meselemiz
 - IMF şart ama istemiyoruz. Neden?

IMF'yi istemiyoruz çünkü...

- Şu sorunun cevabını veremiyoruz: Büyüyemiyorum. Ama buna rağmen bütçeyi düzeltmem lazım ki, borç sürdürülebilirliği sorusu tekrar başımıza çökmesin? Bugün gevşersem yarın toparlanacağımın garantisi şu şartlarda katiyen yok...
- G-20 listesindeyiz diye kendimiz G-7 zannettik gibi gözüküyor ama...
- Paramız “rezerv para” değil, borcumuzun vadesi kısa ve “başkalarının parası” cinsinden, kronik istikrarsızlık tarihimiz çok yeni, mali taraf çok hızlı bozuluyor çünkü yapı kırılgan, vs. vs.
- Kısacası: Biz ABD değil GOP'uz!

Senaryolar

- Senaryo I: Kısa vadede panikleme, mali politikada gevşemeye devam edeceğiz. Ama büyüme bu şekilde geri gelmez. Özel sektör talebi önemli... Global taraf iyi gibi oldukça – ki bu bir aldatmaca – problemi yavaş yavaş bu şekilde çözeriz gibi düşüneceğiz
- Senaryo II: Kısa vadeyi kaybettiğimizi – ki bu 2010 ortası demek olabilir – kabul edip, IMF ile birlikte – kredibilitesi olan bir mali program oluşturup -- 2011'in alt yapısını kuracağız. Yapamadığımız – ve kısmen de şu anda sıkışmamıza yol açan reformlara odaklanacağız. Bir takım teknik çözümleri (kredi fonu, teşvikler, vs.) ana sorunları – güven ve dış finansman -- hallettikten sonra düşüneceğiz...

Teknik birkaç öneri...

- Ekonomi politikasında duruş, tutarlılık, tatmin edici bilgilendirme politikalar kadar önemli...
- İletişim iyileştirilebilir, araçlar arttırılabilir, kafalarda ki sorular giderilir Kİ -- bu işi en iyi hükümetin bildiğine ikna olunsun!
- Mesela:
 - Bütçede durum tespiti yaptıktan sonra, orta vade risklere odaklanan bir mali rapor yayınlansın. Bu rapor Mali Kural'la birlikte sunulsun. Mali Kural daha fazla geciktirilmesin, vs.
 - Mahalli idarelerin ve KİT'lerin finansman durumu, sosyal güvenlik ve sağlıkta olan biten anlatılsın. TOKİ, İşsizlik Fonu, GAP ile ilgili düzenli raporlama yapılsın. Koşullu yükümlülüklerimizi bilelim, 1990'ların "shadow fiscal deficits" dönemine gitmediğimizden emin olalım.
 - Şu ana kadar verilen teşviklerin, indirimlerin VE yapıldığı söylenen reformaların "etki analizi" yapılsın

